

► **D**ECEMBER 2013

► **Americký viceprezident na diplomatickej misii vo východnej Ázii**

► **Kontroverzný zákon v Japonsku vyvoláva obavy o piliere demokracie**

► **Summit ASEAN–Japonsko**

► **Severokórejský líder dal popraviť svojho vplyvného strýka**

► **Viktor Janukovič v Číne**

► **Čína a India: nové vesmírne veľmoci?**

► **Nepokoje v Bangladéši**

► **Politický pat v Thajsku pokračuje**

► **Flash News**

► **Čo čítame**

ÁZIJSKÝ NEWSLETTER

Americký viceprezident na diplomatickej misii vo východnej Ázii

Prvý decembrový týždeň vykonal americký viceprezident Joe Biden návštevy Číny, Japonska a Južnej Kórey. Kým pôvodne mala byť hlavným účelom Bidenovej cesty agitácia za regionálnu ekonomickú dohodu TPP, udalosti z konca novembra presunuli dôraz na bezpečnostné témy. Čínske vyhlásenie identifikačnej zóny vzdušnej obrany vo Východočínskom mori vyostroilo tenzie medzi Čínou a Japonskom spojené s teritoriálnym sporom o ostrovy Senkaku/Diaoyu. Ako spojenec Tokia bol do sporu zatiahnutý Washington a prekvapujúco aj Soul, keďže čínsky obranný periméter sa prekrýva aj s ním nárokoványm teritóriom, podmorským útesom Ieodo. Biden čínskemu prezidentovi Xi Jinpingovi zdôraznil, že Washington nebude rešpektovať čínsku obrannú zónu a že podobnému konaniu vyostrojúcemu napätie v regióne by sa Peking mal vyvarovať. Na druhej strane americký viceprezident hovoril o nutnosti vytvoriť nový rámec pre čínsko-americké vzťahy, založený na vzájomnej dôvere. V Tokiu a Soule sa zase Biden pokúšal rozptýliť akékoľvek obavy o odhodlaní Obamovej administratívy pokračovať v politike „ázijského pivoťu“. Americký viceprezident tiež apeloval na amerických spojencov v Južnej Kórei a Japonsku, aby sa pokúšali hľadať priestor pre kooperáciu, čo by umožnilo vytvorenie silného bezpečnostného trojuholníka.

FLASH NEWS

► India vyjadrila záujem o členstvo v Šanghajskej organizácii spolupráce (ŠOS). Na ostatnom zasadnutí rady ŠOS to naznačila indická ministerka zahraničných vecí Sujatha Singh. India má v rámci ŠOS záujem hlavne o podporu rozvoja Afganistanu a krajín strednej Ázie.

► Americký minister zahraničných vecí John Kerry navštívil Vietnam a Filipíny. Washington poskytne obom krajinám finančnú injekciu pre posilnenie kontroly nad ich námorným teritóriami. Obe krajiny sa pritom sporia o ostrovy v Juhočínskom mori s Čínou. Témou jednání bol i vzájomný obchod, a to najmä vo Vietname, ktorý má pristúpiť k Američanmi podporovanej zmluve o voľnom obchode TPP.

► Indická vláda predložila na Najvyšší súd Indie petíciu, v ktorej ho žiada o prehodnotenie jeho rozhodnutia legálne obnoviť 153 rokov starý zákon kriminalizujúci homosexualitu (v Indii dekriminalizovanú v roku 2009).

► Po občianskych nepokojoch v Singapure bolo zatknutých 27 ľudí. Protest približne 400 zahraničných robotníkov bol v mestskom štáte najväčším za posledných 40 rokov.

► Znečistenie ovzdušia dosahuje v mnohých oblastiach Číny najvyšší stupeň za posledných 52 rokov. Odhady nákladov potrebných pre efektívne riešenie tohto problému boli vyčíslené na sumu 287 miliárd dolárov.

► Čína prisľúbila Pakistanu pôžičku 6,5 miliardy dolárov. Má pokryť približne dve tretiny nákladov projektu výstavby jadrovej elektrárne v blízkosti pakištanského prístavného mesta Karachi.

► V Indii sa 8. decembra konali voľby do štátnych zhromaždení v štyroch kľúčových štátoch krajiny. Výsledky naznačujú, že pred budúročnými celonárodnými voľbami sa mnohí voliči obracajú k voľbe opozičných alternatív k vládncemu Indickému národnému kongresu. INK sa za svoje pôsobenie v národnom zhromaždení nedokázal vysporiadať s problémami korupcie, netransparentnosti a rastu cien.

Kontroverzný zákon v Japonsku vyvoláva obavy o piliere demokracie

Japonský parlament 5. decembra schválil Zákon o štátnych tajomstvách, ktorý rozvíril ohnivú spoločenskú debatu. Podľa jeho odporcov totiž predstavuje hrozbu pre slobodu médií a právo verejnosti na informácie. Zákon sprísňuje tresty pre jednotlivcov zodpovedných za úniky utajovaných skutočností a rozširuje možnosti pre klasifikáciu určitých informácií za štátne tajomstvá. Kritici tvrdia, že vágny jazyk zákona umožní vláde vyhlásiť praktické embargo na informácie v citlivých otázkach, akou je napríklad situácia okolo jadrovej elektrárne Fukushima. Vláda naopak upozorňuje, že hlavným účelom novej legislatívy je presvedčiť zahraničných spojencov Tokia, že s ním môžu zdieľať informácie a zboriť obraz Japonska ako „raja pre špiónov“. Tokio pre tento účel zriadilo i Národnú bezpečnostnú radu ako centrum pre zber informácií a ústredný orgán zaoberajúci sa otázkami národnej bezpečnosti. Pre Abeho vládu je však táto epizóda veľkým zlyhaním vo vzťahu k verejnosti. Prieskumy verejnej mienky hovoria o najnižšej podpore pre vládu od jej zvolenia v decembri 2012. Abe môže hľadať záchranu v nacionalistických témach, čo by potvrdzovala i jeho návšteva kontroverznej svätyne Yasukuni z 26. decembra. V tomto šintoistickom chráme sú uctievaní mimo iných i vojnoví zločinci z druhej svetovej vojny a návštevy tejto svätyne preto poburujú Čínu i Južnú Kóreu.

Summit ASEAN - Japonsko

V Tokiu sa 13. až 15. decembra konal summit pri príležitosti 40. výročia spolupráce medzi Japonskom a krajinami ASEAN. Hostiteľ summitu, japonský premiér Shinzo Abe, sa spolu s predstaviteľmi vlád členských štátov organizácie dohodli na úpravách a pokračovaní implementácie bodov kooperačnej deklarácie z roku 2011. Lídri sa tiež dohodli na potrebnosti pokračovať v posilňovaní strategického partnerstva medzi Japonskom a krajinami ASEAN. Jedným z výsledkov summitu je dohoda o zlepšovaní kooperácie v oblasti civilnej leteckej dopravy. Táto dohoda zaručuje slobodu preletu cez vzdušný priestor zúčastnených krajín a s najväčšou pravdepodobnosťou vznikla ako reakcia na čínsku identifikačnú zónu vzdušnej obrany. Dôležitosť vzťahov medzi Japonskom a krajinami juhovýchodnej Ázie naznačuje aj fakt, že od doby kedy sa Shinzo Abe ujal funkcie v roku 2012, navštívil ako prvý japonský premiér v histórii všetkých 10 členských krajín ASEANu.

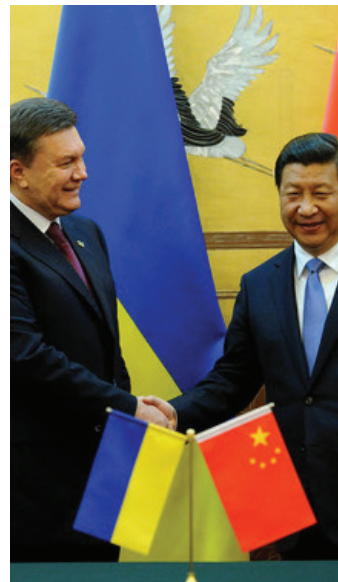

Mladý vodca KĽDR Kim Jong-un ďalej posilňuje svoju osobnú diktatúru. Pri najzásadnejšej politickej čistke za posledné roky bol odstránený Jang Sung-taek, Kimov strýko a podľa mnohých i druhý najvplyvnejší muž režimu. Jang bol odťahaný priamo zo stranického mítingu obvinený zo snahy o prevrat a ďalších závažných zločinov a 12. decembra popravený. Netytická medializácia tohto prípadu režimom odhalila zásadné rozpory v rámci vláducej elity. Jang bol pritom vnímaný ako mentor Kim Jong-una, keďže mu pomáhal pri konsolidácii moci po smrti jeho otca v roku 2011. Pozícia, ktorú si Jang budoval i v rámci armády, však postupne začala predstavovať pre jeho synovca hrozbu. Pre Kima sa navyše stala trňom v oku Jangova kontrola obchodu s uhlím, krabmi a mušľami, ktoré KĽDR exportuje najmä do Číny a získava tak drahocennú tvrdú menu. Nevýhodné obchodné dohody s Čínou boli pritom jedným z obvinení voči Jangovi a jeho odstránenie tak môže mať dopad na vzťahy s Pekingom. Ten Janga považoval za kľúčového partnera, keďže bol údajne zástancom ekonomických reforiem podľa čínskeho vzoru, ku ktorým sa snaží Peking Pchjongjang nasmerovať.

Viktor Janukovič v Číne

Po novembrovom summite EÚ–Čína v Pekingu a summite medzi Čínou a krajinami strednej a východnej Európy v Bukurešti, navštívil tento mesiac Čínu ukrajinský prezident Viktor Janukovič. S lídrami Číny sa dohodol na zlepšení podmienok pre bilaterálnu kooperáciu v rámci obojstranných investícií a obchodu, poľnohospodárstva, výstavby infraštruktúry a v ďalších oblastiach. Janukovič počas stretnutí s čínskymi lídrami vyslovil ukrajinskú prioritu - rozvíjať strategické partnerstvo s Čínou aj do budúcnosti. Dlhodobá plánovaná návšteva ukrajinského prezidenta v Číne sa uskutočnila 3. až 6. decembra. Konala sa aj napriek občianskym protestom proti rozhodnutiu ukrajinských elít nepristúpiť k dohode o vstupe do EÚ, ktoré sa v Kyjeve odohrávali aj v čase návštevy. Východný sused Slovenska sa nachádza v zložitej ekonomickej situácii, keď mu chýbajú zdroje na splácanie dlhu, ktorý narástol do výšky 60 miliárd dolárov - sumy predstavujúcej tretinu ukrajinského HDP pre rok 2014. Čína ako dlhodobý partner Ukrajiny jej už v minulosti poskytla 10 miliárd dolárov v pôžičkách a len tento rok putovali 3 miliardy na rozvoj poľnohospodárskych projektov. Počas aktuálnej návštevy prezidenta Janukoviča sa čínski predstavitelia vyhýbali konkrétnym odpovediam na otázky o poskytovaní ďalších pôžičiek pre Ukrajinu. Po návšteve Číny putoval Janukovič aj do Ruska, kde mu prezident Putin prisľúbil zníženie ceny zemného plynu a pôžičku 15 miliárd dolárov.

Čína a India: nové vesmírne veľmoci

Počas studenej vojny bol konflikt superveľmocí charakteristický pre takmer každú sféru činnosti, čo bolo viditeľné i na súboji o prvenstvo v dobývaní vesmíru. Ako vec prestíže vnímajú svoj vesmírny program i nové nastupujúce veľmoci, medzi nimi špeciálne India a Čína. Indický program Mangalyaan má dopraviť sondu k Marsu, kde bude skúmať povrch planéty a jej geologické zloženie. Misia odštartovala na začiatku novembra a v septembri roku 2014 by sa kozmická loď mala dostať na obežnú dráhu Marsu. Zaujímavá je pritom cena celého projektu, ktorá sa pohybuje okolo 80 miliónov dolárov. Len pre porovnanie - misia Curiosity americkej NASA stála 2,5 miliardy amerických dolárov. Nezháľala ani Čína, ktorá na konci novembra vyslala k Mesiacu misiu Chang'e-3. Jej výsledkom bolo 14. decembra prvé „mäkké pristátie“ na mesiaci za takmer 40 rokov a vypustenie lunárneho robota „nephritový zajac“. Čína sa tak stala len treťou krajinou, ktorej sa takýto úspech podaril. Čína a India navyše majú ešte ambicioznejšie ciele. Obidve krajiny chcú okolo roku 2020 vyslať na Mesiac ľudskú posádku. Je otázne, do akej miery sú v tomto horizonte tieto plány naplniteľné, pravdepodobne však budeme svedkami intenzívneho zápasu o to, ktorej krajine sa to podarí ako prvej.

► Niekoľko novinárom z Bloomberg News a New York Times bola obnovená akreditácia pre prácu v Číne. Nepotvrdili sa tak, obavy, že vzhľadom na informovanie o majetku vedúcich politikov, nebudú tieto povolenia udelené. Peking v poslednom období prítvrdzuje kontrolu nad zahraničnými novinármi v krajine.

► Japonsko predstavilo prvú národnú bezpečnostnú stratégiu a ďalšie dokumenty týkajúce sa obrany. Na ich základe má v rozmedzí piatich rokov narásť rozpočet na obranu o 5 percent. Posilnené budú i stavy japonského námorníctva a letectva a väčší dôraz bude kladený na obranu južných ostrovov, medzi nimi i Diaoyu/Senkaku.

► Zadržanie indickej diplomatky Devyani Khobragade v USA spôsobilo diplomatickú roztřku. Khobragade údajne uviedla nesprávne údaje pri vybavovaní víz pre domácu pomocníčku. Dillí pobúrilo to, že diplomatku prinútili vyzliecť sa pri prehliadke a zavreli ju do cely s drogovou závislosťou. Zatiaľ čo Khobragade bola prepustená na kauciu, India žiada od USA oficiálne ospravedlnenie.

► Indická vláda predložila na Najvyšší súd Indie petíciu, v ktorej ho žiada o prehodnotenie jeho rozhodnutia legálne obnoviť 153 rokov starý zákon kriminalizujúci homosexuálov (v Indii dekriminalizovaný v roku 2009).

► V reakcii na podobný krok Číny z minulého mesiaca rozšírila Južná Kórea svoju identifikačnú zónu vzdušnej obrany. Soul na rozdiel od Pekingu vlády zainteresovaných štátov o tomto rozhodnutí vopred informoval.

► Čína vyslala do Mali 135-člennú mierovú jednotku, ktorá bude v krajine pôsobiť v rámci mierovej misie Organizácie spojených národov.

Nepokoje v Bangladéši

Bangladéš bol tento mesiac dejiskom dvoch vln nepokojov. V tej prvej protestovali na prelome novembra a decembra odporcovia vládnucej strany AL proti dátumu parlamentných volieb, ktorý bol vyhlásený na 5. januára. Protestujúci sa dožadovali odstúpenia terajšej vlády, ktorej mandát vypršal už 25. októbra. Opozičná aliancia vedúca stranou BNP a protestujúci občania majú obavy, že vládnuca strana si mandát predlžuje z dôvodu možnosť januárové voľby zmanipulovať z pozície exekutívy. Uprostred decembra bol v tejto spoločensky vyhrotenej situácii popravený jeden z hlavných lídrov opozície Abdul Quader Mollah. Špeciálny súdny tribunál, zvolaný na príkaz premiérky Sheikh Hasina, ho odsúdil za zločiny, ktoré spáchal počas Bangladéšskej vojny za oslobodenie v roku 1971. Jeho popravu nasledovala druhá vlna vandalizmu a pouličných protestov po celej krajine.

Lídri vládnucej AL a opozičnej aliancie vedenej stranou BNP sa doposiaľ nedokázali dohodnúť na kompromisnom riešení nastávajúcich parlamentných volieb. Strany opozície sú preto rozhodnuté voľby bojkotovať.

Politický pat v Thajsku pokračuje

V reakcii na pokračujúce protesty rozpustila thajská premiérka Yingluck Shinawatra parlament a vyhlásila predčasné voľby na február budúceho roka. Opozičné sily však naďalej požadujú rezignáciu súčasnej vlády a sú odhodlané nadchádzajúce voľby bojkotovať. Je totiž viac-menej isté, že prinesú víťazstvo pre vládnu koalíciu. Hnacou silou demonstrácií je odpor proti bratovi súčasnej líderky a bývalému premiérovi Thaksinovi Shinawatrovi, ktorý podľa opozície prostredníctvom svojej sestry stále riadi krajinu. Strety s políciou si medzitým vyžiadali stovky zranených a smrť jedného policajta.

ČO ČÍTAME

Deborah Brautigam:
Dragon's Gift - The Real Story of China in Africa

Autorka s dlhoročnými akademickými a terénnymi skúsenosťami s Čínou a krajinami afrického kontinentu sa v tejto publikácii podujala na zdokumentovanie veľmi širokej a komplexnej témy. V kontexte čínskeho ekonomického a politického rastu z posledných desaťročí analyzuje dopady čínskych investícií a rozvojovej pomoci v Afrike. Cez historickú komparáciu čínskeho a západného prístupu k "rozvojovej pomoci" a taktiež za pomoci prípadových štúdií z vybraných afrických krajín sa jej darí vyvracať všeobecné mýty, s ktorými sú čínske investície a rozvojová pomoc v Afrike častokrát spájané.

SEKURITAGI
STUDENTSKÝ PORTÁL O BEZPEČNOSTI

Inštitút ázijských štúdií (IAS) je nezávislou partnerskou organizáciou Centra pre európske a severoatlantické vzťahy (CENAA) v Bratislave. Hlavným cieľom inštitútu je podpora a realizácia výskumu v oblasti ázijských štúdií a šírenie vedomostí o Ázii medzi slovenskou odbornou verejnosťou, spolupráca s organizáciami s podobným zameraním v strednej Európe a budovanie partnerstiev s ázijskými partnermi. Newsletter vyšiel v spolupráci s portálom sekuritaci.cz.

DECEMBER 2013

©IAS/CENAA

Tolstého 9, Bratislava, 811 06

E-mail: office@cenaa.org

www.cenaa.org/ias/

